

Pedagogická komunikace

JANA VLČKOVÁ

Doporučená literatura

▶ Peter GAVORA

Učitel a žáci v komunikaci

▶ Klára ŠEĎOVÁ, Roman ŠVAŘÍČEK, Zuzana ŠALAMOUNOVÁ

Komunikace ve školní třídě

▶ Jiří MAREŠ, Jaro KŘIVOHlavý

Komunikace ve škole

▶ Petr ONDRÁČEK

Františku, přestaň už konečně zlobit,
nebo

Pedagogická komunikace

(Mareš, Křivohlavý, 1995)

= komunikace mezi účastníky výchovných a vzdělávacích procesů,
která slouží výchovně-vzdělávacím cílům

- ▶ Dějiště: škola, v rodině, zájmové kroužky atd.
- ▶ Účastníci: vychovávající a vychovávaný
- ▶ Zprostředkování pedagogické komunikace
  - ▶ Verbálně i neverbálně (slova, gesta, barva hlasu, pohledy atd.)
  - ▶ Učebnice, pracovní sešit, nahrávky, počítač atd.

Pedagogická komunikace

(Mareš, Křivohlavý, 1995)

▶ Tři podoby:

- ▶ Detailně připravená
- ▶ Rámcově připravená
- ▶ Nepřipravená

▶ Obsah pedagogické komunikace

- ▶ Učební informace
- ▶ Předávání sociálních zkušeností
- ▶ Organizace, zprostředkování vztahů, postojů, emocí atd.

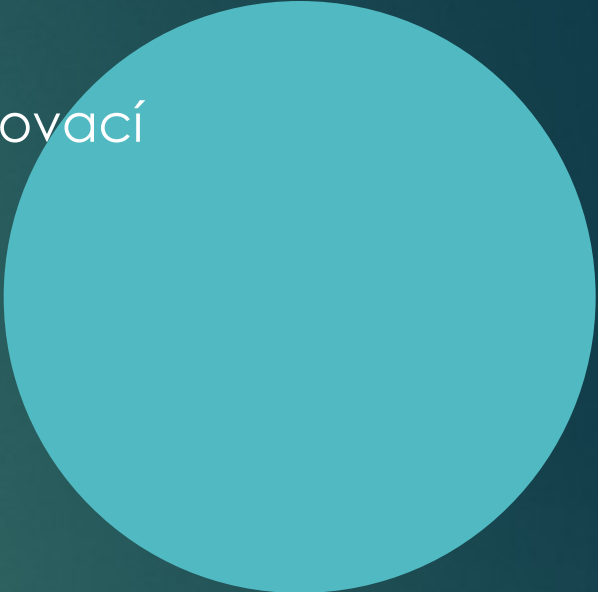
Výuková komunikace

= komunikace probíhající mezi učitelem a žáky v rámci vyučovací hodiny (Šedřová, Švaříček a Šalamounová, 2012)

Charakteristiky (Průcha 2009):

- ▶ Verbální a neverbální projevy
  - ▶ Řízena učitelem (pravidla určující roli dalších komunikujících)
  - ▶ Různé funkce (prezentace obsahů učiva, k dosažení výukových cílů, řízení třídy, navázání vztahů atd.)
  - ▶ Vytváří klima třídy a zároveň je jím ovlivňována
-

Pravidla

(Mareš, Křivohlavý, 1995)

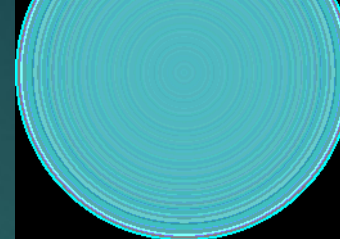
- ▶ Vycházející ze společnosti
- ▶ Daná školou (školní řád)

▶ Střet učitele a žáků

- ▶ Konflikt
- ▶ Vyjednávání
- ▶ Konsenzus

▶ Nezbytná pravidla slouží k (J. S. Cangelosi)

- ▶ Zlepšují spolupráci, omezují rušivé chování
- ▶ Bezpečnost žáků a utváří pracovní klima
- ▶ Zamezují rušení ostatních
- ▶ Zajišťují přijatelnost chování (úroveň slušnosti)

5 principů funkční pedagogické komunikace

- ▶ Kooperace: spolupráce
- ▶ maxima kvantity: říkat dost, ale ne víc, než je nutné, sdělení má být zacílené a co nejúspornější
- ▶ maxima kvality: nelhat, neříkat to, čím si nejsme jisti
- ▶ maxima relevance: sdělovat, co je v dané chvíli důležité a relevantní k obsahu a cíli komunikace
- ▶ maxima způsobu: vyjadřovat se jasně, srozumitelně, přesně a jednoznačně

Komunikační pravidla pro frontální výuku (Gavora, 1987)

▶ Učitel má právo

- ▶ Si kdykoliv vzít slovo, přerušit žáka
- ▶ Mluvit s kým chce
- ▶ Mluvit o čem chce
- ▶ Mluvit jak dlouho chce
- ▶ Mluvit kde chce
- ▶ Mluvit v pozici, v jaké chce

▶ Žák má právo

- ▶ Mluvit, když je vyvolán
- ▶ Mluvit, s kým je mu určeno
- ▶ Mluvit o tom, co mu bylo určeno
- ▶ Mluvit tak dlouho, jak mu bylo určeno
- ▶ Mluvit na místě, které mu bylo určeno
- ▶ Mluvit v pozici, která mu byla určena

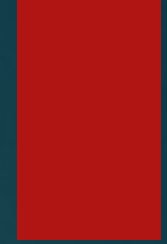
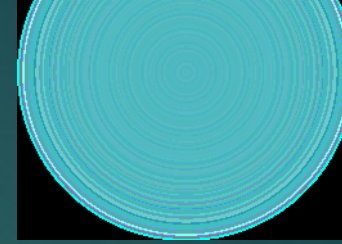
Flanders (1970)

(Šedová, Švaříček a Šalamounová, 2012)

- ▶ Pravidlo dvou třetin
  - ▶ 2/3 hodiny učitel vyplní svými verbálními projevy (žáci 1/3)
  - ▶ 2/3 z toho času učitel věnuje výkladu a kladení otázek

▶ České prostředí

- ▶ 80 % času hodiny se hovoří
- ▶ Z toho 75 % hovoří učitel a 25 % hovoří žáci

Literatura

- ▶ MAREŠ, Jiří a Jaro KŘIVOHLAVÝ. *Komunikace ve škole*. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita, 1995. 210 s. ISBN 80-210-1070-3.
- ▶ ŠEĎOVÁ, Klára, Roman ŠVAŘÍČEK a Zuzana ŠALAMOUNOVÁ. *Komunikace ve školní třídě*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2012, 293 s. ISBN 9788026200857.
- ▶ PRŮCHA, Jan. *Pedagogická encyklopedie*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2009, 935 s. ISBN 9788073675462.